

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний аерокосмічний університет
«Харківський авіаційний інститут»

Факультет програмної інженерії та бізнесу

Кафедра економіки та публічного управління

Пояснювальна записка до кваліфікаційної роботи

магістра

на тему «Підвищення економічної ефективності використання основних засобів підприємств галузі машинобудування на прикладі підприємства ТОВ «ОЛІС»»

ХАІ.605.6-96є/2.25О.051.12338227 ПЗ

Виконала:

здобувачка 6 курсу, групи № 6-96є/2

Галузь знань _____

05 Соціальні та поведінкові науки

(код та найменування)

Спеціальність 051 Економіка

(код та найменування)

Освітня програма _____

Економіка підприємства

(найменування)

Кучма О.В.

(прізвище й ініціали студента)

Керівник Попов О.С.

(прізвище й ініціали)

Рецензент Уварова І.С.

(прізвище й ініціали)

Харків – 2025 рік

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет
«Харківський авіаційний інститут»

Факультет програмної інженерії та бізнесу
Кафедра Економіки та публічного управління
Рівень вищої освіти другий (магістерський)
Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність 051 «Економіка»
Освітня програма «Економіка підприємства»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
Вікторія ШВЕДУН

(підпис)

«25» вересня 2025 р.

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
Кучмі Олені Володимирівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи Підвищення економічної ефективності використання основних засобів підприємств галузі машинобудування на прикладі підприємства ТОВ «ОЛИС»

керівник кваліфікаційної роботи Попов Олександр Сергійович, к.е.н., доц.,

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом Університету №1681-уч від «22» грудня 2025 року

2. Термін подання студентом дипломної роботи «17» лютого 2026 року

3. Вихідні дані до роботи матеріали переддипломної практики

4. Зміст пояснювальної записки (перелік завдань, які потрібно розв'язати):

– дослідити теоретичні засади управління ефективністю використання основних засобів;

– проаналізувати економічні показники використання основних засобів ТОВ «ОЛИС»;

– розробити пропозиції щодо підвищення економічної ефективності використання основних засобів.

5. Перелік графічного матеріалу

– вступ (тема кваліфікаційної роботи, мета, об'єкт дослідження, предмет дослідження);

– показники економічної ефективності використання основних засобів;

– характеристика підприємства ТОВ «ОЛИС»;

– коефіцієнти використання основних засобів;

– порівняльний аналіз використання основних засобів, вплив обсягу випуску, цін, структури продуктів, часу простоїв, оптимізація запасних частин;

– фінансово-економічне обґрунтування заходів, інвестиційний кошторис, ефект у собівартості, NVP/IPR/PP;

– аналіз чутливості та ризиків на підприємстві ТОВ «ОЛИС»;

– дорожня карта впровадження на 24 місяці;

– висновки.

6. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи

Розділ	Ім'я, прізвище, та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Теоретичний	Олександр ПОПОВ, доцент каф. 601	25.09. 25	17.02.26
Аналітичний			
Проектний			

Нормоконтроль _____ Олександр ПОПОВ «17» лютого 2026 р.
(підпис) (Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

7. Дата видачі завдання «25» вересня 2025 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи	Відмітка про виконання
1	Вибір теми, обґрунтування її актуальності і визначення рівня її розробленості; вибір об'єкта, предмета, формулювання мети і завдань дослідження	серпень	Виконано
2	Збирання необхідної наукової і статистичної інформації, пошук, вивчення й аналіз літературних та інших джерел за темою дослідження	вересень	
3	Вибір методів дослідження для досягнення поставленої мети	жовтень	
4	Оброблення й аналізування результатів дослідження	жовтень	
5	Написання тексту роботи, оформлення її вступу, висновків, переліку посилань і додатків	листопад	
6	Оформлення роботи відповідно до стандартів і проходження нормоконтролю	лютий	
7	Одержання відгуку керівника та рецензії	лютий	
8	Передзахист	17.02.2026	Виконано
9	Підготовка до захисту	22.02.2026	Виконано

Здобувач _____ Олена КУЧМА
(підпис) (Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

Керівник кваліфікаційної роботи _____ Олександр ПОПОВ
(підпис) (Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота магістра: 71 с., 7 рис., 11 табл., 2 додатки, 33 джерела.

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ, ОСНОВНІ ЗАСОБИ, ФОНДОВІДДАЧА, МАШИНОБУДУВАННЯ, МОДЕРНІЗАЦІЯ, УКРАЇНА

Об'єкт дослідження – процеси управління, відтворення та експлуатації основних засобів на підприємстві сільськогосподарського машинобудування ТОВ «ОЛИС».

Предмет дослідження – шляхи підвищення економічної ефективності використання основних засобів машинобудівним підприємством України.

Мета роботи – обґрунтуванні теоретичних засад та розробці практичних рекомендацій щодо підвищення економічної ефективності використання основних засобів ТОВ «ОЛИС» на основі сучасних управлінських стратегій та інвестиційного проєктування.

Методи дослідження: системний аналіз, метод порівняння, детерміноване факторне моделювання, інвестиційний аналіз (NPV, IRR), оцінка загальної ефективності обладнання (ОЕЕ).

У роботі здійснено теоретичне узагальнення сутності поняття «основні засоби» та механізмів їх відтворення в умовах сучасного законодавства.

Проведено комплексний аналіз техніко-економічних показників діяльності ТОВ «ОЛИС» за 2022 – 2024 рр. Доведено, що темпи зростання продуктивності праці випереджають темпи зростання фондоозброєності, що підтверджує інтенсивний шлях розвитку підприємства.

Проаналізовано інвестиційний план оновлення верстатного парку, зокрема ефективність впровадження лазерних комплексів розкрою та гідравлічних пресів з ЧПК.

Розроблено рекомендації щодо впровадження системи превентивного обслуговування активів та факторної моделі управління фондовіддачею в зіставних цінах, що дозволяє нівелювати вплив інфляції на оцінку ефективності реальної модернізації.

ABSTRACT

Master's thesis: 71 pages, 7 figures, 11 tables, 2 appendices, 33 references.

ECONOMIC EFFICIENCY, FIXED ASSETS, FUNDS RETURN, MACHINERY BUILDING, MODERNIZATION, UKRAINE

The object of the study is the processes of management, reproduction and operation of fixed assets at the agricultural machinery enterprise OLIS LLC.

The subject of the study is ways to increase the economic efficiency of the use of fixed assets by a machine-building enterprise in Ukraine.

The purpose of the work is to substantiate the theoretical principles and develop practical recommendations for increasing the economic efficiency of the use of fixed assets at OLIS LLC based on modern management strategies and investment planning.

Research methods: system analysis, comparison method, deterministic factor modeling, investment analysis (NPV, IRR), assessment of overall equipment efficiency (OEE).

The work provides a theoretical generalization of the essence of the concept of "fixed assets" and the mechanisms of their reproduction in the conditions of modern legislation.

A comprehensive analysis of the technical and economic indicators of the activities of LLC "OLIS" for 2022 – 2024 was conducted. It was proven that the growth rate of labor productivity is ahead of the growth rate of capital equipment, which confirms the intensive path of development of the enterprise.

The investment plan for updating the machine park was analyzed, in particular the effectiveness of the implementation of laser cutting complexes and hydraulic presses with CNC.

Recommendations were developed for the implementation of a preventive asset maintenance system and a factor model of capital return management in comparable prices, which allows to level the impact of inflation on the assessment of the effectiveness of real modernization.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ.....	9
1.1 Основні засоби підприємства: класифікація, оцінка, амортизація та знос	9
1.2 Показники економічної ефективності використання основних засобів.....	21
1.3 Методики аналізу та факторного розкладання ефективності	30
1.4 Інструменти підвищення ефективності основних засобів у машинобудуванні	31
2 АНАЛІЗ ЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТОВ «ОЛИС»	33
2.1 Характеристика підприємства: продуктово-технологічний профіль та структура основних засобів	33
2.2 Технічний стан і рух основних засобів	41
2.3 Факторний і порівняльний аналіз використання основних засобів.....	44
3 ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТОВ «ОЛИС»	48
3.1 Цілі, КРІ та карта процесів управління основними засобами у ТОВ «ОЛИС».....	48
3.2 Програма підвищення ефективності використання основних засобів ..	56
3.3 Фінансово-економічне обґрунтування заходів	61
ВИСНОВКИ.....	67
ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАНЬ.....	69
ДОДАТОК А. Ілюстративний матеріал	72
ДОДАТОК Б. Публікація результатів дослідження	79

ВСТУП

У сучасних умовах цифровізації промисловості та високої конкуренції на ринку сільгоспмашинобудування, ефективність використання основних засобів стає визначальним фактором виживання підприємства. Для таких компаній, як ТОВ «ОЛИС», які спеціалізуються на виготовленні високотехнологічного зерноочисного обладнання, основні засоби – це не лише бухгалтерська категорія, а фундамент інноваційного розвитку. Питання оновлення верстатного парку, впровадження систем превентивного обслуговування та цифровізації моніторингу активів є критично важливими для зниження собівартості та підвищення якості продукції у 2025 році.

Необхідність дослідження даної проблематики зумовлена декількома критичними чинниками:

- технологічне та моральне зношення: виготовлення високотехнологічного зерноочисного обладнання вимагає прецизійної точності, що неможливо забезпечити на застарілому парку верстатів. Оновлення активної частини активів через впровадження комплексів із числовим програмним керуванням (ЧПК) стає безальтернативним шляхом підвищення якості продукції;

- концепція «Індустрії 4.0»: сучасна парадигма управління передбачає перехід від реактивного ремонту до проактивного обслуговування (Predictive Maintenance). Впровадження систем промислового інтернету речей (IIoT) та моніторингу загальної ефективності обладнання (OEE) дозволяє мінімізувати простої та оптимізувати фондівіддачу;

- економічна стійкість: оптимізація структури необоротних активів та використання механізмів прискореної амортизації дозволяють акумулювати внутрішні інвестиційні ресурси для безперервної модернізації в умовах обмеженого доступу до зовнішнього капіталу.

Мета дослідження – обґрунтування теоретичних засад та розробці практичних рекомендацій щодо підвищення економічної ефективності

використання основних засобів ТОВ «ОЛІС» на основі сучасних управлінських стратегій та інвестиційного проєктування.

Досягнення поставленої мети зумовило необхідність вирішити такі завдання:

- узагальнити теоретичні засади формування та відтворення основних засобів у сучасних економічних умовах;
- провести комплексний аналіз техніко-економічного стану та ефективності експлуатації активів ТОВ «ОЛІС»;
- оцінити інвестиційну привабливість проєкту оновлення верстатного парку підприємства;
- розробити модель проактивного управління надійністю обладнання на базі ІоТ-технологій.

Об'єкт дослідження – процеси управління, відтворення та експлуатації основних засобів на підприємстві машинобудування ТОВ «ОЛІС» (ЄДРПОУ 33506710).

Предмет дослідження – сукупність економічних показників, методик аналізу та інструментів управління, що спрямовані на максимізацію ефективності використання необоротних активів підприємства.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в удосконаленні методичного підходу до оцінки ефективності основних засобів шляхом інтеграції традиційних фінансових показників (фондовіддача) з операційними метриками цифровізації (ОЕЕ), що дозволяє нівелювати вплив інфляційних процесів на оцінку реальної модернізації виробництва.

Практичне значення результатів дослідження полягає у розробці «дорожньої карти» переходу ТОВ «ОЛІС» до проактивного управління активами, що забезпечить приріст фондовіддачі на 12 – 15% та зниження собівартості продукції за рахунок автоматизації.